

**Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Relațiile transatlantice și promovarea internațională a modelului social european” (aviz din proprie inițiativă)**

(2011/C 51/04)

Raportor: **dna Laure BATUT**

La 14 iulie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„*Relațiile transatlantice și promovarea internațională a modelului social european*”.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea Plenară a hotărât să se pronunțe cu privire la prezentul aviz în cadrul sesiunii plenare din luna octombrie și a numit-o pe dna BATUT raportor general, în conformitate cu Articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 110 voturi pentru, 34 de voturi împotriva și 16 abțineri.

## 1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE susține integrarea progresivă a pieței libere euro-atlantice și dorește aprofundarea relațiilor euro-americe, cu un accent special pe componenta socială, pentru a anticipa consecințele realizării integrării economice transatlantice, astfel încât cele două societăți, cea americană și cea europeană, să beneficieze în mod egal de pe urma acesteia și, unindu-și forțele, să devină mai competitive, în special în confruntarea cu economiile emergente.

1.2 Având în vedere că elementele economice și sociale care constituie „modelul social european” reprezintă un sistem unic în lume, care stă la baza unei dezvoltări fructuoase<sup>(1)</sup> și amortizează efectele actualei crize mondiale asupra populațiilor afectate, CESE reamintește că semnatarii Tratatului de la Lisabona au ales să asigure promovarea acestui model și dorește ca, în cadrul dialogului transatlantic, să sporească legitimitatea:

1. identității europene;

2. valorilor și culturii europene, inclusiv a protecției mediului;

3. CESE, care reprezintă, prin intermediul membrilor săi, societatea civilă organizată a Uniunii.

1.3 Sistemele de protecție socială colectivă, serviciile publice și dialogul social sunt simboluri ale „modelului social european”

(MSE). **CESE solicită tuturor instituțiilor Uniunii nu numai să reprezinte, ci și să promoveze acest model, cu care se identifică cetățenii săi, în toate împrejurările, dar mai ales în cadrul dialogului transatlantic.**

1.3.1 Plasarea componentei sociale în general în rândul priorităților UE ar permite, de altfel, europenilor să fie prezenți și mai bine pregătiți pentru a face acest lucru în cadrul dialogurilor existente, atât al TEC și al dialogului transatlantic pentru muncă (TALD)<sup>(2)</sup>.

1.3.2 Pentru ca valorile sociale ale Uniunii să fie mai bine cunoscute în Statele Unite și pentru ca o mai bună înțelegere între cele două maluri ale Atlanticului să ducă, în final, la o convergență în direcția promovării intereselor lor sociale, precum și pentru o mai bună înțelegere la nivel social, CESE dorește ca Uniunea să informeze societatea civilă americană cu privire la MSE, TALD și TEC putând reprezenta un vector în acest sens. Pentru CESE, o mai mare vizibilitate a UE în Statele Unite este indispensabilă pentru „promovarea” MSE<sup>(3)</sup>.

1.4 CESE propune ca, pe lângă noile reglementări financiare, zona euro-atlantică să adopte norme comune privind agențiile de rating al creditelor, precum și noi reguli de concurență, care să țină seama mai mult de interesele cetățenilor. Acesta se așteaptă ca Uniunea să adopte poziții ferme, care să garanteze nivelul de trai al cetățenilor săi, și ca dialogul transatlantic pe care îl desfășoară să țină seama de punctele de vedere ale societății civile de o parte și de alta a oceanului.

<sup>(1)</sup> Ca dovadă, creșterea PIB-ului statelor membre după crearea UE; a se vedea de asemenea nota de subsol nr. 6.

<sup>(2)</sup> TEC sau CET: Consiliul Economic Transatlantic; TALD: Transatlantic Labour Dialog, dialogul sindicatelor.

<sup>(3)</sup> JO C 309, 16.12.2006, p. 119–125.

1.5 Este vorba de valorificarea dialogului societăților civile organizate și a celui dintre partenerii sociali atât pe plan intern, cât și în cadrul relațiilor cu reprezentanții întreprinderilor, începând cu structurile euro-americane existente. Comisia Europeană, care a mărit ajutorul acordat dialogului social de la 600 000 la 800 000 de euro pentru perioada 2011-2012, ar putea să faciliteze acest dialog; **CESE este pregătit să asigure, împreună cu omologii americani, constituirea unui consiliu euro-american al societății civile.** Trebuie găsite modalitățile de a da cuvântul salariaților și de a dezvolta activitatea de informare-consultare între cele două societăți civile, mai ales în această perioadă critică generată de prăbușirea sistemului financiar din 2008. CESE consideră că această criză, care durează de trei ani, ar fi putut fi evitată printr-un dialog mai susținut – atât civil, cât și social – și mai multă transparență.

1.5.1 Dialogul transatlantic trebuie să numere printre obiectivele sale schimbul de experiență și contribuția la promovarea drepturilor omului, a celor politice și civile, dar și a celor economice și sociale. Drepturile economice și sociale ale cetățenilor trebuie afirmate de Uniune în cadrul dialogului transatlantic ca drepturi constitutive ale poziției sale.

1.5.2 CESE consideră că dialogul dintre Europa și Statele Unite s-ar îmbogăți dacă ar trata chestiuni sociale, atât de importante pentru coeziunea societăților de o parte și de alta a Atlanticului, cum ar fi educația, atât cea inițială cât și cea de-a lungul vieții, care sunt de competență națională, dar și „federală” și care sunt atât de necesare unei economii a serviciilor bazată pe cunoaștere în ambele societăți. În primul rând, din perspectiva obiectivului creării de locuri de muncă și îmbunătățirii nivelului de trai al europenilor, agenda politică ar trebui să acorde prioritate aspectelor legate de investițiile productive și de inovare, domeniu în care capacitatea de creare și promovare dezvoltată în Statele Unite este cu mult mai avansată decât cea a Europei.

1.5.3 CESE consideră că o serie de indicatori stabiliți de comun acord ar permite evaluarea și compararea situațiilor sociale și legate de muncă ale celor două părți implicate în dialog.

1.6 CESE consideră problema migrației ca fiind importantă pentru societățile democratice și dorește ca aceasta să facă obiectul dialogului social transatlantic, în care ar putea fi implicat și Forumul european pentru integrare (FEI).

1.7 CESE consideră că dialogul transatlantic poate accelera conștientizarea necesității unei durabilități crescute și a protecției mediului și că, de ambele părți, societatea civilă și consumatorii pot juca un rol important în această privință.

1.8 CESE dorește să adopte o abordare inovatoare, pentru a-i include pe reprezentanții societății civile organizate într-o perspectivă instituțională. Acesta consideră că ceea ce lipsește

Uniunii este de a fi, în sfârșit, „europeană” pe plan social în cadrul acestui dialog. CESE propune ca toate etapele acestor dialoguri transatlantice să ia în considerare dimensiunea socială.

1.9 Prin adoptarea unui program de cooperare și înființarea CET <sup>(4)</sup>, cele două părți s-au angajat să accelereze progresele către o veritabilă integrare în vederea „realizării unei piețe transatlantice unificate până în 2015” <sup>(5)</sup>. Obstacolele sunt numeroase, în special în materie legislativă, însă obiectivul este declarat, CESE dorind să acționeze din timp pentru a se asigura că alegerile istorice pe care le-a făcut Europa și care au conturat modelul său social <sup>(6)</sup> nu vor dispărea. Întreprinderile europene și cele americane, care se aseamănă prin valorile la care se raportează, nu sunt cu adevărat „integrabile” din punct de vedere social. Europeanii recunosc faptul că, în vederea menținerii pe termen lung a principiilor acestui model, este necesară adaptarea anumitor aspecte, ca urmare a crizei economice în curs.

## 2. Integrarea economică

2.1 Statele Unite sunt motorul ansamblului economic nord-american creat prin acordul NAFTA. Țările membre ale Uniunii Europene și Statele Unite produc împreună 60 % din PIB-ul mondial, asigură 40 % din schimburile comerciale mondiale și 62 % din investițiile totale directe. 7 milioane de locuri de muncă de ambele părți depind de relațiile transatlantice.

2.2 Într-un studiu <sup>(7)</sup> publicat înainte ca fiecare dintre cele două părți să fie atinsă de criză, OCDE estima că integrarea totală a celor două economii ar putea determina o creștere economică de 3 % pentru fiecare dintre parteneri, aceasta conferindu-le o poziție de lider în raport cu aproape toate țările lumii.

2.3 CESE consideră că relațiile euro-americane ar putea fi transformate de criză și că, în cadrul TALD și TEC, trebuie încurajată rapid o discuție a partenerilor sociali privind modelele. Criza va întârzia, probabil, integrarea și va acorda timpul necesar examinării în comun a unor aspecte precum utilitatea instituțiilor de dialog, puține în Statele Unite, sau problema imigrației, cu care ambele părți se confruntă atât pe

<sup>(4)</sup> Acord semnat la Casa Albă de către G.W.Bush, A. Merkel și J.M.Barroso.

<sup>(5)</sup> PE, Rezoluția privind stadiul relațiilor transatlantice după alegerile din Statele Unite, din 26 martie 2009.

<sup>(6)</sup> Modelul social european se regăsește în: Preambulul Tratatului de la Lisabona („confirmând atașamentul lor față de drepturile sociale fundamentale definite în Carta socială europeană, semnată la Torino, la 18 octombrie 1961, și în Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor din 1989”); articolele 3, 6 și 32 din Tratatul privind Uniunea Europeană; articolul 9 și Titlul X din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene; articolele 28, 34, 35 și 36 din Tratatul de la Lisabona - Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

<sup>(7)</sup> OCDE, Departamentul Economic, 2005, „The benefits of liberalising product markets and reducing barriers to international trade and investments: the case of the USA and the EU”.

plan societal, cât și din perspectiva ocupării forței de muncă, ca măsură temporară (sursă de mână de lucru) de combatere a fenomenului de îmbătrânire a populației.

2.4 Este un fapt general recunoscut că planul de relansare economică al Uniunii Europene nu poate fi comparat cu cel al Statelor Unite, dar că, în ambele cazuri, consecințele au fost aceleași: creșterea deficitelor publice, consolidarea acțiunii publice, intensificarea solicitărilor de control și de redistribuire a bogăției. Aceste diferențe și convergențe ar putea face obiectul discuțiilor din cadrul TALD și al structurii bilaterale consultative care urmează să fie creată.

2.4.1 Consecințele crizei, împreună cu multe alte subiecte sunt dezbătute la nivel înalt (summiturile UE-SUA), în cadrul dialogurilor existente între Comisie și interlocutorii acesteia din administrația americană și din agențiile acesteia în domeniul finanțelor, al economiei și al piețelor interne. În Europa, societatea civilă are de suferit de pe urma faptului că atât practicile bancare, cât și agențiile de rating<sup>(8)</sup> nu sunt reglementate și suferă de lipsă de transparență. În plus, aceasta plătește pentru planurile de redresare și, în timp ce unul din obiectivele tratatului este promovarea progresului economic și social al popoarelor europene, cetățenii se văd confrunțați cu diminuarea protecției sociale, considerată prea costisitoare. Sistemele financiare sunt cele care au eșuat, aducând prejudicii grave economiei reale. Ele au adăugat noi dificultăți celor cu care se confruntau deja sistemele sociale, ca urmare a lipsei de creștere economică și de locuri de muncă. CESE, conștient de faptul că protecționismul nu este sinonim cu ocuparea forței de muncă, se pronunță în favoarea comerțului și a investițiilor fără obstacole, atâta timp cât drepturile sociale nu sunt uitate. Însă recâștigarea încrederii, care este o prioritate majoră, trebuie să se facă prin reglementări noi și inteligente ale piețelor financiare. CESE consideră că o altă prioritate a dialogului transatlantic este promovarea dimensiunii sociale în cadrul economiei și al comerțului. CESE dorește ca reprezentanții Uniunii la dialogurile transatlantice, în calitate de purtători de cuvânt ai cetățenilor, să asigure în continuare promovarea MSE pe plan economic și comercial. În ceea ce o privește, Comisia acționează în conformitate cu dispozițiile tratatului, asigurând punerea în aplicare a acestora.

2.4.2 CESE consideră că se impune strângerea relațiilor economice dintre cele două maluri ale Atlanticului și instaurarea solidarității economice între statele membre ale Uniunii. În opinia sa, aceste două elemente ar favoriza relansarea creșterii și a dezvoltării economice, odată cu dezvoltarea componentei sociale. Prin urmare, europenii ar avea teme de dezbateră în cadrul dialogului societăților civile.

2.5 Proiectul de integrare în cadrul pieței transatlantice<sup>(9)</sup> este puțin cunoscut de către cetățeni. Experiența integrării nord-americane ALENA-NAFTA nu a rezervat decât un loc secundar aspectelor sociale și de mediu, fără a încerca să promoveze crearea de locuri de muncă nici de o parte, nici de cealaltă. Este necesară o evaluare: în Statele Unite, Canada și Mexic, mediul s-a degradat, salariile au scăzut vertiginos, locurile de muncă se delocalizează către China. Pe de o parte, integrarea europeană a produs bogăție (creșterea PIB-ului), pe de altă parte însă a dus la închiderea minelor și a șantierelor navale, la dispariția industriei metalurgice și textile, la restructurarea unor sectoare întregi precum pescuitul, agricultura, industria automobilelor. Dar, odată cu crearea pieței comune, s-au asigurat anumite compensații. CESE dorește să poată emite previziuni și dialoga cu privire la consecințele integrării în curs asupra mediului (de exemplu, consecințele OGM-urilor) și la cele de pe plan social. Unele dintre acestea s-au produs deja: este cazul locurilor de muncă din industria cinematografică sau a protecției datelor în cadrul SWIFT.

### 3. Efectele posibile ale integrării transatlantice

3.1 Structurile economice și comerciale ale UE și cele ale Statelor Unite sunt destul de asemănătoare. Principalul efect previzibil ar fi mai degrabă o intensificare a concurenței, care s-ar reflecta mai puțin asupra prețurilor decât asupra cantității, calității și diversificării produselor. Rata de schimb a dolarului permite SUA să recâștige în competitivitate la export. Dobânzile sunt mai mici în Statele Unite, iar FED (*Federal Reserve System*) reacționează mai repede decât BCE. În lipsa unor schimbări radicale, zona euro nu ar avea, în situația actuală, capacitatea de reacție necesară pentru a evolua în cadrul unei piețe transatlantice de mari dimensiuni.

3.2 În cadrul unei strategii de dezinflație bazată pe concurență, integrarea ar putea influența costurile și condițiile de muncă, ar putea antrena o instabilitate crescută cu atât mai mult cu cât piața forței de muncă a devenit mai flexibilă, scăderea salariilor s-a accentuat și s-au intensificat delocalizările. Europeanii se tem de aceste presiuni de scădere a standardelor lor sociale, de sănătate și de mediu, precum și a nivelului de ocupare a forței de muncă și a nivelului de trai, în condițiile în care integrarea ar trebui să ofere avantaje de ambele părți. Creșterea performanței economice și a productivității se numără printre soluții, însă o parte dintre cei care și-au pierdut locul de muncă nu și-l vor recupera. Statele membre, care s-au reconstruit după război pe baza unui puternic consens socioeconomic

<sup>(8)</sup> Capitolul I, JO C 277, 17.11.2009, p. 117-124.

<sup>(9)</sup> Acest proiect a fost prezentat împreună de comisarii Leon Brittan (comerț exterior), Martin Bangemann (industrie și telecomunicații) și Mario Monti (piața internă) în martie 1998 și se referea la relațiile UE-SUA sub patru aspecte: o zonă de liber schimb pentru servicii, eliminarea barierelor tehnice din calea comerțului, în special prin intermediul acordurilor de recunoaștere reciprocă, liberalizarea în domeniul achizițiilor publice, al proprietății intelectuale și al investițiilor și, eventual, eliminarea treptată a taxelor vamale pe produsele industriale până în 2010 – amânat până în 2015.

intern, sunt afectate deja de tensiunile generate de diferențele dintre sistemele lor, care au apărut în mod clar după mai 2010, odată cu speculațiile pe moneda unică.

3.3 În contextul unei fragmentări crescute a proceselor de producție<sup>(10)</sup>, țările emergente ar putea fi marile câștigătoare ale integrării transatlantice, aceasta având drept consecință o accentuare a concurenței între primele două economii din zona OCDE. În opinia CESE, aceasta este una dintre temele care ar trebui dezbătute cu prioritate în cadrul dialogurilor transatlantice.

#### 4. Modalități de integrare

4.1 Crearea unui bloc euro-atlantic nu poate fi realizată dacă cei interesați nu sunt informați. În această privință, Uniunea ar putea să acționeze în mod democratic și să promoveze dialogul cu cetățenii și dialogul dintre actorii de pe piața forței de muncă, atât pe plan intern, cât și în cadrul structurilor euro-americane constituite în acest scop. Comisia Europeană ar putea juca un rol de facilitator consacrand și mai multe mijloace în acest sens, pe lângă cele suplimentate recent<sup>(11)</sup>; CESE ar fi pregătit să asigure, împreună cu omologii americani, constituirea unui consiliu euro-american al societății civile.

4.2 De asemenea, CESE consideră că, în conformitate cu Tratatul de la Lisabona, integrarea transatlantică trebuie să facă obiectul unei consultări a cetățenilor. În lipsa unei poziții clare a instituțiilor responsabile în ceea ce privește promovarea internațională a modelului social european, integrarea euroatlantică riscă să determine dizolvarea „pactului social” european, iar cetățenii trebuie consultați în această privință.

4.3 CESE dorește ca, în cadrul dialogului transatlantic, să sporească legitimitatea:

1. identității europene;
2. valorilor și culturii europene, inclusiv a protecției mediului;
3. CESE, care reprezintă, prin intermediul membrilor săi, societatea civilă organizată a Uniunii.

<sup>(10)</sup> Atât în Europa, cât și în SUA, dezindustrializarea continuă; în SUA, numărul de locuri de muncă în sectorul productiv a scăzut cu 30 % în ultimul deceniu, iar cota Statelor Unite din comerțul mondial a scăzut de la 13 %, în urmă cu 10 ani, la 9 %; în UE, delocalizarea producției continuă. A se vedea pentru timpul de lucru studiul de Rones & al, 1997- citat în *Revue Internationale de l' IRES* nr. 54-1.2001.

<sup>(11)</sup> În 2009, DG Relații Externe din cadrul Comisiei Europene a lansat o cerere de propuneri cu un buget de 800 000 EUR pentru proiecte ale societății civile care încurajează dialogul UE-SUA.

#### 5. Reglementările din sectorul bancar

5.1 Sunt necesare reforme urgente ale economiei globalizate. CESE deplânge faptul că reforma instituțiilor financiare internaționale este atât de lentă, ceea ce este în detrimentul concurenței loiale și al conservării echilibrului social general.

5.2 Trebuie să definim de urgență, împreună, standarde comune cu privire la agențiile de rating, pentru a evita consecințele negative ale activității lor<sup>(12)</sup>: acestea au acordat punctaje bune băncilor care au provocat criza și, în prezent, acordă punctaje negative statelor, din cauza datoriei și deficitelor acestora, provocate de chiar măsurile de ajutorare a aceluiași bănci și plătite de cetățeni. Activitatea băncilor și a agențiilor de rating constituie două teme pe care UE și SUA le-ar putea dezbate în cadrul dialogului transatlantic.

#### 6. Drepturile omului și libertățile fundamentale

6.1 Deși acceptate la nivel de principiu, acestea nu sunt respectate în același mod de cele două părți: libertatea de circulație nu este încă egală pentru americani și pentru europeni. Chestiunile legate de vize, pașapoarte, controalele de securitate ar trebui să evolueze către o mai mare armonizare, pe baza unui model definit în comun.

6.2 Exemplul societății SWIFT<sup>(13)</sup> este edificator: în rezoluția sa legislativă din 11 februarie 2010<sup>(14)</sup>, Parlamentul European s-a opus reînnoirii unui acord privind prelucrarea și transferul de date financiare dinspre UE către Statele Unite, asigurate de societatea SWIFT. Era vorba despre acordarea sau nu a accesului direct la serverele europene în scopul monitorizării acțiunilor teroriste. Grație noilor sale competențe, PE a putut pune sub semnul întrebării acest transfer neselectiv de date confidențiale referitoare la tranzacțiile bancare ale europenilor către Statele Unite, operațiune ce înseamnă pierderea *de facto* a garanțiilor și protecției care le sunt asigurate cetățenilor de sistemele de drept ale statelor membre și de cel al Uniunii. Deputații europeni au dorit să-și precizeze poziția cu privire la protecția datelor în cadrul pieței transatlantice și au preferat să se orienteze către un sistem mai european, un nou rol pentru Europol și necesitatea asigurării dreptului cetățenilor de a primi despăgubiri. Chiar dacă în prezent garanțiile nu sunt suficiente, acordul semnat la 8 iulie 2010 va fi revizuit anual. Această măsură este conformă cu dorința exprimată de comisarul european Barnier, ca piața internă să fie pusă în

<sup>(12)</sup> JO C 277, 17.11.2009, p. 117-124.

<sup>(13)</sup> SWIFT: *Society for Worldwide Interbank Financial Communications* (Societatea pentru telecomunicații financiare interbancare mondiale), societate americană supusă legislației belgiene, care gestionează schimburile internaționale de date financiare privind peste 200 de țări.

<sup>(14)</sup> PE (05305/1/2010 REV1-C7-0004/2010-2009/0190(NLE). Acordul SWIFT II, PE 8.7.2010 (11222/1/2010/REV1 și COR1-C7-0158/2010-0178-( NLE)).

serviciul unui proiect social, definit în comun de instituțiile europene<sup>(15)</sup>. Este și dorința exprimată de CESE prin prezentul aviz, ca Uniunea să își afirme propria concepție privind piața transatlantică și să promoveze modelul social european, cu respectarea marelui vecin american.

6.3 Dreptul la viață, bioetica, domenii în care Uniunea are o poziție progresistă, trebuie împărtășite și prezervate de comun acord în cadrul acordurilor comerciale.

6.4 **CESE dorește ca parteneriatul transatlantic să contribuie la respectarea drepturilor omului, atât a celor politice și civile, dar și a celor economice și sociale.** SUA au o istorie bogată în ceea ce privește drepturile civile și politice, Uniunea alăturându-se cu dezvoltarea drepturilor economice și sociale. Interesul celor două continente rezidă în voința politică de a face ca toți cetățenii și rezidenții lor să beneficieze de întreaga gamă de drepturi și de posibilități oferite de fiecare entitate.

## 7. Drepturile sociale

7.1 CESE a făcut deja constatarea că dialogul „social” transatlantic a dat puține roade<sup>(16)</sup>. Drepturile sociale par a fi considerate ca incluse în noțiunea de „drepturi fundamentale”, însă accepțiunea, în acest caz, este de fapt aceea de drepturi civile și politice.

7.2 CESE consideră că nu este suficient să se amintească cu regularitate că Statele Unite și UE împărtășesc aceleași valori și că, pe lângă economie, au în comun și protecția libertății, a democrației și a drepturilor omului. Uniunea ar trebui să reamintească în permanență, prin acțiunile sale de pe plan extern, că celelalte „drepturi fundamentale”, care sunt drepturile sociale, sunt parte integrantă a poziției sale. Textele fundamentale ale UE cuprind o „clauză socială orizontală”, care prevede ca atât la elaborarea, cât și la punerea în aplicare a politicilor sale să se țină seama „de cerințele privind promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă, garantarea unei protecții sociale corespunzătoare, combaterea excluziunii sociale, precum și de cerințele privind un nivel ridicat de educație, de formare profesională și de protecție a sănătății umane”<sup>(17)</sup>.

7.3 „Statul social”, sistemele sociale și respectarea drepturilor sociale, inerente drepturilor omului, deosebesc Europa de celelalte continente.

Modelul social european combină protecția libertăților publice, mecanismele economiei sociale de piață și o atitudine proactivă în activitatea publică. Este alcătuit din trei piloni – sistemele de protecție socială colectivă, serviciile publice și dialogul social – reflectând oarecum noțiunea de „*European Way of Life*”. CESE deplânge faptul că Uniunea nu promovează ca atare această valoare. Tratatul de la Lisabona menționează toate aceste aspecte. Modelul acesta trebuie promovat la nivel politic, în cadrul unei abordări care să pună *semnul egal între Europa și bunăstarea pentru toți*, inclusiv în cadrul negocierilor transatlantice. CESE consideră că Uniunea trebuie să solicite ca elementele acestui stat social să fie în centrul dezbaterilor euro-atlantice, pentru că a nu face acest lucru este în detrimentul cetățenilor, al identității și diversității europene.

## 8. Sistemele de protecție socială

8.1 Europeanii au acceptat o anumită redistribuire a avuției naționale prin intermediul sistemelor naționale de protecție socială colectivă, care a fost destabilizată prin intensificarea fenomenului de mondializare a schimburilor. Dacă nu protejează modelul social european, UE riscă să îi asigure destrămarea. Când limitarea timpului de muncă oferă posibilitatea de a petrece mai mult timp cu familia – pilon social european – întreaga societate are de câștigat. Asigurarea concediilor de maternitate și parentale remunerate pentru îmbunătățirea condițiilor de dezvoltare a copiilor, precum și rambursarea costurilor asistenței medicale în cazul unor boli grave sau îngrijirea persoanelor în vârstă dependente nu sunt cadouri acordate de stat, întrucât se evită efectuarea unor cheltuieli punctuale împovărătoare prin colectarea fondurilor sub formă de cotizații și/sau impozite plătite de beneficiari de-a lungul anilor.

8.2 În prezent, relațiile transatlantice în domeniu nu sunt congruente. SUA sunt o federație de state, fără un stat social (nici federal, nici la nivelul statelor federate), însă reflectând anumite transformări sociale (o legislație federală privind asigurările medicale); UE dispune de un stat social național în fiecare stat membru, însă nu încă pentru cei trei piloni la nivel „federal”, acesta din urmă recomandând obiective de convergență prin metoda deschisă de coordonare de care dispune. CESE consideră că această incongruență UE-SUA nu trebuie eliminată prin slăbirea MSE. CESE își exprimă preocuparea cu privire la capacitatea drepturilor protejate în statele membre de a rezista în cadrul integrării transatlantice în lipsa unei intervenții din partea Uniunii și a voinței politice de a promova modelul european, în special în această perioadă de criză.

8.3 CESE consideră că dialogul social transatlantic pe care îl are în vedere ar trebui să abordeze provocarea reprezentată de echilibrul între deschidere și securitate în cadrul evoluțiilor în curs. Este vorba de bunăstarea a 300 de milioane de persoane, de o parte, și a 500 de milioane, de cealaltă parte.

<sup>(15)</sup> Dezbateri organizată la 17 martie 2010 de Euractiv.fr împreună cu Reprezentanța Permanentă a Comisiei Europene la Paris și cu sprijinul DTCC (*Depositary Trust and Clearing Corporation*), în *Questions d'Europe* nr. 165, 6.4.2010, Fundația Robert Schuman.

<sup>(16)</sup> JO C 288, 22.9.2009, p. 32-39.

<sup>(17)</sup> Articolul 9 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

8.4 Sistemele de asigurări sociale reprezintă deseori în Europa echivalentul bugetelor naționale. Procentul de 16 % din PIB-ul american consacrat cheltuielilor de sănătate este mare, dar nu le asigură cetățenilor decât o protecție inferioară celei din Europa, obținută cu cheltuieli mai mici (media țărilor OCDE este de 8,9 % din PIB). Dimensiunea acestora face să funcționeze economia reală și, cu excepția cazului în care contribuția este individuală și este plasată în fonduri private, care sunt supuse fluctuațiilor piețelor, reprezintă un element vital de amortizare a efectelor crizei asupra statului și cetățenilor. CESE consideră că va fi de datoria autorităților competente să împiedice ca deschiderea totală către concurență în cadrul unei zone economice euro-americane integrate și de mari dimensiuni să reducă nivelul de protecție a cetățenilor. În acest sens, CESE nu poate decât să salute succesele actualei președinții americane în ceea ce privește înființarea unui sistem de asigurări de sănătate inovator în Statele Unite.

#### 8.4.1 Sănătatea

8.4.1.1 Obiectivul Uniunii de convergență socială către un nivel cât mai ridicat, însoțit de un principiu de menținere a nivelului de protecție socială obținut, se bucură de sprijin public și trebuie conservat. Femeile europene nu ar accepta niciodată, de exemplu, diminuarea drepturilor de concediu de maternitate, care în Statele Unite este atât de redus și uneori chiar neplătit.

8.4.1.2 CESE consideră că dialogul dintre Europa și Statele Unite s-ar îmbogăți dacă ar aborda aceste chestiuni cruciale pentru coeziunea societăților de o parte și de cealaltă a Atlanticului. Societatea americană este foarte divizată cu privire la propunerea de instituire a unui sistem de protecție a sănătății reglementat, bazat pe fonduri obținute din impozite, care să fie supus controlului reprezentanților aleși. CESE consideră că această situație indică poate o lipsă de informare cu privire la modelul european, care, fără a fi un model centralizat la nivelul continentului, oferă garanții comune și colective tuturor, inclusiv persoanelor care nu sunt resortisanți ai UE, prin intermediul sistemelor de asigurări de sănătate cu acoperire universală care contribuie la PIB. CESE dorește ca Uniunea să asigure diseminarea acestor informații în rândul societății civile americane, dialogul societăților civile organizate putând fi mijlocul de realizare a acestui lucru.

#### 8.4.2 Pensii

8.4.2.1 Ca și pentru celelalte componente ale sistemelor de protecție socială, și în acest domeniu există diferențe între europeni, iar incidența asupra economiei în ansamblul său este importantă. În acest domeniu, reprezentanții societății civile ar trebui să fie ascultați în cadrul dialogului euro-american, întrucât acordurile comerciale care vizează integrarea celor două comunități pot genera modificări importante în nivelul lor de trai.

#### 8.4.3 Șomajul

8.4.3.1 Toate statele membre UE dispun de sisteme publice de ajutor de șomaj. Din motive legate de competitivitate, integrarea zonei atlantice prezintă riscul general de creștere a flexi-

bilității, fără un plus de securitate. Europeanii, ca și americanii, s-ar putea teme de o înrăutățire a situației lor<sup>(18)</sup>. Situația lucrătorilor din Statele Unite s-a degradat după 1970. Din cauza crizei, atât precaritatea, cât și numărul lucrătorilor săraci („*working poors*”), au sporit de o parte și de alta a Atlanticului. Confruntate cu o criză economică de dimensiuni istorice, statele de pe cele două țărmuri ale Atlanticului se tem că situația s-ar putea înrăutăți odată cu creșterea flexibilității. CESE consideră că flexicuritatea îi poate ajuta uneori pe salariați, atunci când securitatea promisă este într-adevăr oferită, însă crede că nimic nu poate înlocui un loc de muncă stabil, care să le asigure salarii și pensii decente. În Uniunea Europeană există o tradiție a dialogului social care știe să țină seama de interesele fiecărei părți participante. De asemenea, UE dispune de documente privitoare la dialogul social, precum și de instituții. Toate acestea reclamă existența unor organizații ale angajatorilor și ale lucrătorilor, reprezentative și puternice, pentru a purta negocierile.

## 9. Serviciile publice<sup>(19)</sup>

### 9.1 Educația

9.1.1 Universitățile din Statele Unite, care sunt cu plată, sunt recunoscute ca fiind cele mai bune din lume și sunt căutate de europeni atât pentru a studia, cât și pentru posturi în cadrul corpului profesoral. Ca și în cazul europenilor, viitorul forței de muncă este văzut de americani ca fiind mai deschis „*lucrătorilor bine pregătiți și înalt calificați*”.

*„Aceștia vor fi cei mai în măsură să obțină locuri de muncă bine plătite, stimulând astfel prosperitatea americană. Se estimează că locurile de muncă în care este necesar un nivel de educație înalt se vor dezvolta mult mai repede decât cele cu cerințe educaționale mai mici, rata cea mai mare de creștere fiind așteptată în rândul acelor care necesită o diplomă de învățământ superior de scurtă durată sau o diplomă de învățământ postliceal profesional”.*

[Biroul Executiv al Președintelui Statelor Unite – Consiliul Consilierilor Economici (CEA), în „*Jobs of the Future*”.]

9.1.2 Educația reprezintă puntea către viitor. În UE, unde învățământul este în general gratuit, scăderea importanței serviciilor publice și blocarea politicilor bugetare naționale au făcut ca situația să evolueze către o inegalitate de șanse mai accentuată. UE, prin Strategia de la Lisabona, recomandă statelor membre să adapteze mai întâi universitățile (ciclul de studii superioare) și ulterior poate și liceele (ciclul de studii secundare) la nevoile întreprinderilor.

<sup>(18)</sup> „*Middle Class in America*”, [http://www.commerce.gov/s/groups/public/@doc/@os/@opa/documents/content/prod01\\_008833.pdf](http://www.commerce.gov/s/groups/public/@doc/@os/@opa/documents/content/prod01_008833.pdf).

<sup>(19)</sup> JO C 128, 18.5.2010, p. 97-102.

9.1.3 CESE consideră că prin asigurarea educației pentru toți, a egalității între femei și bărbați pe care aceasta o conferă sau prin concilierea vieții de familie cu viața privată cetățenii ar trebui să se bucure de toate șansele. Acestea, precum și învățarea de-a lungul vieții și modurile sale de finanțare ar putea face obiectul schimburilor și al dialogului dintre cele două societăți situate de o parte și de cealaltă a Atlanticului, astfel încât economia serviciilor bazată pe cunoaștere să fie în folosul ambelor societăți, găsind totodată soluții și pentru cei defavorizați.

## 9.2 Acordul general privind comerțul cu servicii (GATS)

9.2.1 Cetățenii europeni sunt cei care s-au luptat pentru a-și salva industria cinematografică și pentru a proteja specificitatea culturii europene de pericolele cu care s-ar confrunta în cazul liberalizării mondiale a serviciilor. Apărarea identității europene necesită consolidarea dialogului dintre culturi, pentru a prezerva bogăția care se naște din diversitate: de aceasta se leagă numeroase alte elemente, cum ar fi locurile de muncă, salvarea patrimoniului și dezvoltarea inovării și a creativității.

9.2.2 Cultura nu este doar o marfă. CESE consideră că aceasta trebuie să facă obiectul dialogului transatlantic al societăților civile organizate.

## 9.3 Situația specială a imigrației și integrării

9.3.1 Cele două societăți, care înregistrează o îmbătrânire a populației, ar trebui să își gestioneze imigrația. Provocarea constă în a concilia îmbătrânirea populației cu nevoia de mână de lucru prin identificarea nivelului de toleranță pentru coeziunea socială. Acesta depinde de politicile în materie de integrare, care trebuie privite pe termen lung, în contextul unei abordări globale și bidirecționale, imigranți–societatea gazdă. Presiunile interne și externe sunt puternice. CESE consideră că problematica migrației este importantă pentru democrații și ar dori să facă obiectul dialogului social transatlantic, care ar putea implica FEI.

## 10. Dialogul social

10.1 Este unul dintre elementele în privința cărora cele două societăți diferă cel mai mult. Dialogul social care s-a impus în istoria europenilor are în prezent valoare de cultură, ceea ce nu este cazul pentru cetățenii americani, cărora le lipsesc mijloacele de a se face auziți. Trebuie găsite numeroase căi de comunicare

între cele două societăți pentru a da cuvântul salariaților și a spori informarea/consultarea, în special în această perioadă critică, de după colapsul financiar din 2008. CESE consideră că, atâta timp cât mondializarea schimburilor utilizează salariile drept variabilă de ajustare, sunt necesare standarde stabilite în comun pentru a evalua și a compara condițiile sociale și de muncă existente în cele două blocuri, în special timpul de lucru și beneficiile sociale, pentru a avea o imagine clară a competitivității fiecăruia.

10.2 În rezoluția sa din 2009, PE preconiza un mix politic cu Congresul american și legături strânse între băncile centrale ale SUA și UE. Cu toate acestea, convențiile OIM nu au fost ratificate de Statele Unite. Un studiu<sup>(20)</sup> ilustrează condițiile de muncă americane în care drepturile fundamentale, cum ar fi dreptul la un salariu minim, dreptul de a fi remunerat pentru orele suplimentare, dreptul la pauză de masă, la indemnizații de accident, dreptul de a solicita condiții de muncă mai bune, nu sunt recunoscute unui număr mare de salariați.

10.3 CESE consideră că, în cadrul dialogului social transatlantic, se acordă o atenție prea mică consultării reprezentanților societății civile, în special ai salariaților.

## 11. Protecția mediului

11.1 O politică americană angajată în favoarea protecției mediului ar putea avea urmări asupra opțiunilor în materie de buget și ocupare a forței de muncă. CESE consideră că dialogul transatlantic poate accelera conștientizarea nevoii de durabilitate sporită și că societatea civilă și consumatorii au un rol de jucat în ceea ce privește ecologizarea economiei.

11.2 Uniunea Europeană și Statele Unite ar trebui să poată crea împreună noi industrii, generate de nevoia de energie din surse regenerabile. California și Portugalia au făcut aceleași alegeri cu privire la locul care trebuie acordat energiei solare și celei eoliene. CESE consideră că ar fi dezastruos pentru viitorul celor două puteri să aibă idei și, ulterior, să utilizeze tehnologiile chineze (precum în cazul energiei fotovoltaice).

## 12. Planul instituțional

12.1 Avizul precedent al CESE privind relațiile transatlantice a prezentat mai multe direcții posibile de evoluție a TALD și a CET.

<sup>(20)</sup> Realizat sub coordonarea Dr. Annette Bernhardt, coordonator politic, NELP (National Employment Law Project).

12.2 CESE ar dori să dea dovadă de creativitate și să includă reprezentanții societății civile într-un dialog transatlantic al societăților civile organizate. Orice dialog, raport, studiu, acord realizat în cadrul relațiilor transatlantice ar trebui să cuprindă un capitol privind repercusiunile sociale ale măsurilor preconizate, dincolo de crearea de locuri de muncă. Statele membre nu au

dotat încă Uniunea cu o politică socială integrată, deși în practică există un adevărat model comun, pe baza căruia aceasta și-ar putea promova punctul de vedere în cadrul dialogului cu Statele Unite. Uniunea trebuie să promoveze MSE, sporindu-și vizibilitatea în Statele Unite.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

*Președintele*  
*Comitetului Economic și Social European*  
Staffan NILSSON

---



## ANEXĂ

la avizul Comitetului

Următorul amendament a întrunit peste un sfert din voturi și a fost respins:

**Punctul 1.4**

Se modifică după cum urmează:

*„CESE propune ca, pe lângă noile reglementări financiare, zona euro-atlantică să adopte norme comune privind agențiile de rating al creditelor, precum și noi reguli de concurență, care să țină seama mai mult de interesele cetățenilor și de așteptările societății. Acesta se așteaptă ca Uniunea să adopte poziții ferme care să garanteze că situația competitivității pe lista principalelor priorități ale agendei politice este esențială pentru crearea de noi locuri de muncă și pentru asigurarea faptului că cetățenii nu numai că își mențin nivelul de trai, ci chiar și-l îmbunătățesc, al cetățenilor săi și ca dialogul transatlantic pe care îl desfășoară să țină seama de punctele de vedere ale societății civile de o parte și de alta a oceanului.”*

**Expunere de motive**

Nivelul de trai nu poate fi garantat, acesta trebuie atins prin efortul comun al membrilor unei societăți.

Voturi pentru:	66
Voturi împotriva:	76
Abțineri:	21